

Når skolen blir psykt vanskelig

Gerd Kristiansen

leder i Landsorganisasjonen i Norge (LO). Sammen med Saths Cooper, Kerstin Söderström og Tor Levin Hofgaard er hun fast kronikør.

Økt utenforskap og mindre tillit mellom folk blir resultatet dersom vi ikke lykkes med å kvalifisere ungdom til det norske arbeidslivet.

For mange elever er skolen et fint sted å være. Vi er mange som husker tilbake på skoleårene med sentimental glede over små og store utfordringer som har vært med på å forme oss til de vi er i dag. Men slik var det ikke for alle, og vi vet at slik er det heller ikke i dag.

Til tross for positiv oppmerksomhet omkring temaer ingen torde snakke om da jeg vokste opp, står fortsatt mye ugjort. Vi har for eksempel ikke klart å bli kvitt mobbingen eller selvskadingen og selvmedisineringen blant unge som sliter. Da snur vi oss ofte mot skolen, og tenker at her må skolen ordne opp!

Sterkere fokus på barn og unges psykiske helse er helt nødvendig, ikke bare for den enkelte, men også for norsk samfunns- og arbeidsliv

Vi vet etter hvert ganske mye om årsakene til at en del barn og unge ikke finner ro og lærelyst i skolen. Mange av disse årsakene befinner seg utenfor skolens rekkevidde å gjøre noe med – eksempelvis familiens økonomi, sosiokulturelle bakgrunn, nasjonalitet, bosted eller utdanningsbakgrunn. I sin bok *De frafalne* drøfter forfatterne Kaja Reegård og Jon Rogstad om lik rett til utdanning kanskje ikke er så lik? Tilfellet er knyttet opp til barnevernsbarnas vilkår for å lykkes i utdanningssystemet. Jeg kunne nevne mange andre undersøkelser om utdanning og klasse, utdanning og tilknytning til arbeidslivet og om onde sirkler som fører til reproduisering av samme utfordringer og problemer for neste generasjon.

Helhetlig oppfølging

I LO har vi flere forbund med medlemmer som jobber tett på barn og ungdom. Forbundene har ropt på politikere og forvaltning om tiltak gjennom mange år. Vi har fått gjennomslag i enkelte saker, men helheten uteblir, og det er den som teller.

Derfor har flere av forbundene, blant annet Skolenes Landsforbund, Fagforbundet og Fellesorganisasjonen satt seg sammen for å se hva skolen kan gjøre og ikke gjøre. Alle enes om at å forebygge er mye enklere enn å behandle. Det innebærer for mange barn, unge og unge voksne en helhetlig oppfølging gjennom livsløpet til det punktet at man faktisk står støtt i seg selv.

Derfor er jeg opptatt av tidlig innsats og at vi får mer helse- og sosialfaglig kompetanse inn i grunnskolen for å forebygge. Vi trenger å supplere det pedagogiske personalet med annen og tverrfaglig kompetanse, og voksne som har tid til å se barna og snakke både om dagligdagse og vanskelige temaer. Det kan blant annet dreie seg om satsing på skolefritidsordningen, at helsetjenesten er til stede på skolen og tilgjengelig for elevene, at ansatte med miljø- og sosialfaglig kompetanse kan bistå familier som trenger oppfølging av ulik type. Lærerne må få holde fokus på det pedagogiske arbeidet, slik at elevene får oppleve mestring og lærelyst. Alt dette koster penger. Kvalitet *koster* penger.

Utenforskapets pris

Det refereres ofte til OECD-tall om at Norge bruker altfor mye ressurser på skole og utdanning som det er. Ja, vi må alltid lete etter det som gir god kvalitet i offentlige og private tjenester. Men hva koster det å reparere et ødelagt selvbilde?

I ekstreme tilfeller har vi sett at det koster mer enn hva som betales i penger. Uroen som nå sprer seg i mange land, er utslag av en villet, men også feilaktig politikk og nye, uforutsette utfordringer. I den globale landsbyen lever vi mindre skjermet enn tidligere. Det gjelder for nordmenn som for andre. Også NHO deler vår bekymring for at økt utenforskap og mindre tillit mellom folk blir resultatet dersom vi ikke lykkes med å kvalifisere ungdom til det norske arbeidslivet. Det er altså et formidabelt oppdrag som venter skolen, og den kan ikke stå alene om denne jobben.

Under Arendals-uka tidligere i høst inviterte Skolenes Landsforbund til frokostmøte med tema «Hva når skolen blir PSYKT vanskelig?» Her utfordret Skolenes Landsforbund Ap-nestleder Trond Giske og helsesøster Brit Ottersland til felles innsats. I tillegg til faktorer som har med familie og oppvekstmiljø å gjøre, viser undersøkelser at mobbing og manglende mestring i skolen er blant de mest alvorlige risikofaktorene for ungdoms psykiske helse.

Savner støtte

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har kartlagt skolens holdninger til og kunnskap om psykisk helse. Her fremgår det at lærere og skoleledere har fokus på systematisk forebyggende og helsefremmende arbeid. Undersøkelsen viser også at lærerne gjør en aktiv innsats for å tilrettelegge både i og utenfor undervisningen for elever med psykiske vansker, men at de savner et relevant støtteapparat som er lett tilgjengelig (NIFU-rapport 9/2014).

Jeg støtter forbundsleder i Skolenes Landsforbund Anne Finboruds oppfordring til en tverrpolitisk allianse: Det er avgjørende med samarbeid på tvers av profesjoner, på tvers av partier og på tvers av organisasjoner. Psykisk helse er en felles utfordring i samfunnet. Sterkere fokus på barn og unges psykiske helse er helt nødvendig, ikke bare for den enkelte, men også for norsk samfunns- og arbeidsliv. Jeg vet at mange av LOs forbund vil ønske å bidra fra sitt ståsted. Det gjelder oss alle.